

ตำบลโนนภักดี

อำเภอแคนดง จังหวัดมหาสารคาม

เกิดการตื่นรู้ หันหน้าคุยกัน
สร้างสรรค์ชุมชน

สารบัญ

- ๐๖ สภาพแวดล้อม
- ๐๘ ความเป็นมา
- ๑๘ ก้าวเดินด้วยความปลอดภัย
- ๒๐ กลไกการขับเคลื่อน
- ๒๗ รูปธรรมความสำเร็จในพื้นที่
- ๓๖ แผนที่ความรู้
- ๓๘ ลครายจ่าย = เพิ่มรายได้
- ๔๒ ภาคผนวก

นิยามความปลอดภัยของตำบลโนนภิบาล

“ปลูกอยู่ปลูกกิน พึ่งพาตนเอง แบ่งปัน เกื้อกูล
เพื่อแผ้วถางผืนห้อง ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างรู้คุณค่า
ร่วมกันทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อครอบครัวและชุมชน
ใช้ชีวิตอย่างพอประมาณ พออยู่พอกิน
และคงสะสมความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ”

โมเดลโนนภิบาล : สู่ความเป็นตำบลวิถีพอเพียง

กระบวนการ

สภาพ แวดล้อม

ตำบลโนนภิบาล ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอแกดำ ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ ๖ กิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๔ หมู่บ้าน สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่สูงหรือชาวบ้านเรียกว่า เนิน หรือโนน ลาดลงมาจากทิศใต้ไปทางทิศเหนือ ทำให้ทางทิศใต้เป็นที่ราบลุ่มลักษณะเป็นลูกคลื่น ส่วนทางทิศเหนือ เป็นที่ลุ่มและเป็นลูกคลื่นสลับกับที่ดอน รวมทั้งเป็นที่ตั้งชุมชนพื้นที่ทางการเกษตรกรรม มีเนื้อที่ทั้งหมด ประมาณ ๑๘,๖๔๓ ไร่ และมีจำนวนประชากรประมาณเกือบ ๔,๐๐๐ คน จำนวนครัวเรือน ประมาณ ๘๐๐ ครัวเรือน

ประชากรในตำบลโนนภิบาลประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักควบคู่กับอาชีพค้าขาย โดยผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว พืชไร่ และพืชสวนครัว นอกจากนี้ยังมีการประกอบอาชีพรับจ้างและรับราชการ ส่วนการใช้แรงงานเป็นแรงงานภาคการเกษตร ซึ่งมาจากแรงงานในครอบครัวเป็นหลัก เมื่อสิ้นสุดฤดูกาลผลิตแรงงานจากภาคเกษตรกรรมส่วนใหญ่ จะอพยพย้ายเข้ามารับจ้างทั่วไปหรือค้าขายในกรุงเทพฯ 🔥

ความเป็นมา

ในอดีตชาวตำบลโนนภิบาลอพยพมาจากบ้านหนองแขวงยาว อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด
เพื่อมาตั้งถิ่นฐาน ณ ที่แห่งนี้ โดยสามารถแบ่งเป็นช่วงเวลาของพัฒนาการตำบลได้ ดังนี้

พ.ศ. ๒๔๔๐-๒๕๑๔

ยุคก่อตั้งบ้านเรือนและขยายถิ่นฐาน

พ่อใหญ่ขุนศรีภิบาลได้อพยพลูกหลานมาจากบ้านหนองกุงน้อย โดยเห็นว่าพื้นที่นี้มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะที่จะตั้งบ้านเรือน จึงได้ตั้งบ้านเรือนและให้ชื่อว่า "บ้านโนนภิบาล" ต่อมาการพัฒนาเริ่มขยายตัวเข้าสู่ชนบท แต่การอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากรยังคงมีต่อมาเรื่อยๆ ตามสภาพความอุดมสมบูรณ์ของท้องถิ่น ชีวิตความเป็นอยู่ในช่วงนั้นยังคงพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลัก

พ.ศ. ๒๕๒๐-๒๕๓๐

ยุคการพัฒนาตามนโยบายรัฐ

ชาวบ้านเริ่มขยายพื้นที่ทำการเกษตรเนื่องจากมีประชากรเข้ามาอาศัยเพิ่มขึ้น มีบริษัทผลิทยาสูบเข้ามาแนะนำส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกยาสูบ หลังนำข้าว สารเคมีทางการเกษตรเริ่มเข้ามาในชุมชนอย่างมาก นอกจากนี้ยังเริ่มปลูกมันสำปะหลัง จนเกิดปัญหาดินเสื่อมโทรมในเวลาต่อมา ในยุคนี้เริ่มมีไฟฟ้าเข้ามาในชุมชน ชาวบ้านจึงมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้น

พ.ศ. ๒๕๓๑-๒๕๕๑

ยุคการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่น

ในยุคนี้เริ่มมีกระแสการอนุรักษ์กบ เพราะเห็นว่าจำนวนกบลดลง และมีคนภายนอกเข้ามาจับกบในพื้นที่มากขึ้นเรื่อยๆ จึงเริ่มมีการพูดคุยปรึกษาหารือเพื่อแก้ปัญหา มีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้น ต่อมาจึงมีการกระจายเขตการอนุรักษ์กบจนครบทุกหมู่บ้าน และในที่สุดมีการประกาศให้ตำบลโนนภิบาลเป็นตำบลอนุรักษ์กบ และมีการจัดงานประจำปีวันอนุรักษ์กบขึ้นทุกปี

■ กุณตำบล

จากพัฒนาการและความเป็นมาของตำบลโนนภิบาล ซึ่งมีสภาพความเป็นชนบท การพัฒนาต่างๆ จึงผ่านมาทางหน่วยงานภาครัฐ จนเกิดกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาร่วมกัน ต้นทุนที่สำคัญซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานของการหลอมรวมคนให้มาทำงานพัฒนาชุมชน ได้แก่

ทุนทางทักษะอาชีพ แต่เดิมนั้นชาวบ้านนิยมการปลูกพืชเชิงเดี่ยวคือ ปอ และมันสำปะหลัง โดยใช้สารเคมีทางการเกษตรค่อนข้างมาก การทำการเกษตรเกือบทุกชนิดต้องพึ่งพาสารเคมี แต่ด้วยสภาพพื้นที่ที่มีความแห้งแล้ง การทำการเกษตรเพียงอย่างเดียวไม่สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ทำให้เกิดการรวมกลุ่มขององค์กรชาวบ้านที่ต้องการสร้างรายได้เสริม นอกเหนือฤดูกาลผลิตทางการเกษตร โดยได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังและต่อเนื่องจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ โดยอาศัยองค์ความรู้ท้องถิ่นเรื่อง "งานฝีมือพื้นบ้าน" เช่น การเย็บพรม เชือกเท้า การทอเสื่อกก การผลิตหมอนปักทอง การผลิตผ้าห่มและการพัฒนาแปรรูปผลิตภัณฑ์จากต้นกก เป็นต้น

ผู้นำชุมชน ผู้นำที่เป็นทางการได้ให้ความสนใจในการพัฒนาชุมชน และมีส่วนร่วมกับการพัฒนา จึงให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ส่วนผู้นำระดับหมู่บ้านทำหน้าที่รักษาผลประโยชน์ให้กับลูกบ้านของตนเอง ทั้งยังเป็นแกนนำสำคัญส่วนหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาชุมชน เนื่องจากสามารถเข้าใจสภาพบริบทของชุมชนที่มีต่อตนเองและชุมชนได้เป็นอย่างดี

เครือข่ายภาคีความร่วมมือ เครือข่ายภาคีที่เข้ามาทำงานในตำบลส่วนใหญ่จะเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนร่วมกับผู้นำชุมชนและชาวบ้านมาเป็นระยะเวลายาวนาน ก่อเกิดความสำเร็จ ร่วมมือร่วมใจในกันพัฒนางานในตำบลให้เป็นรูปธรรมได้ โดยสนับสนุนส่งเสริมตามความถนัดในสายงานของตน และความต้องการองค์ความรู้ของคนในชุมชน ที่ต้องมีการให้สภาพชีวิตที่มีอยู่มีกิน มีรายได้ ทำให้ชาวบ้านสนใจ ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

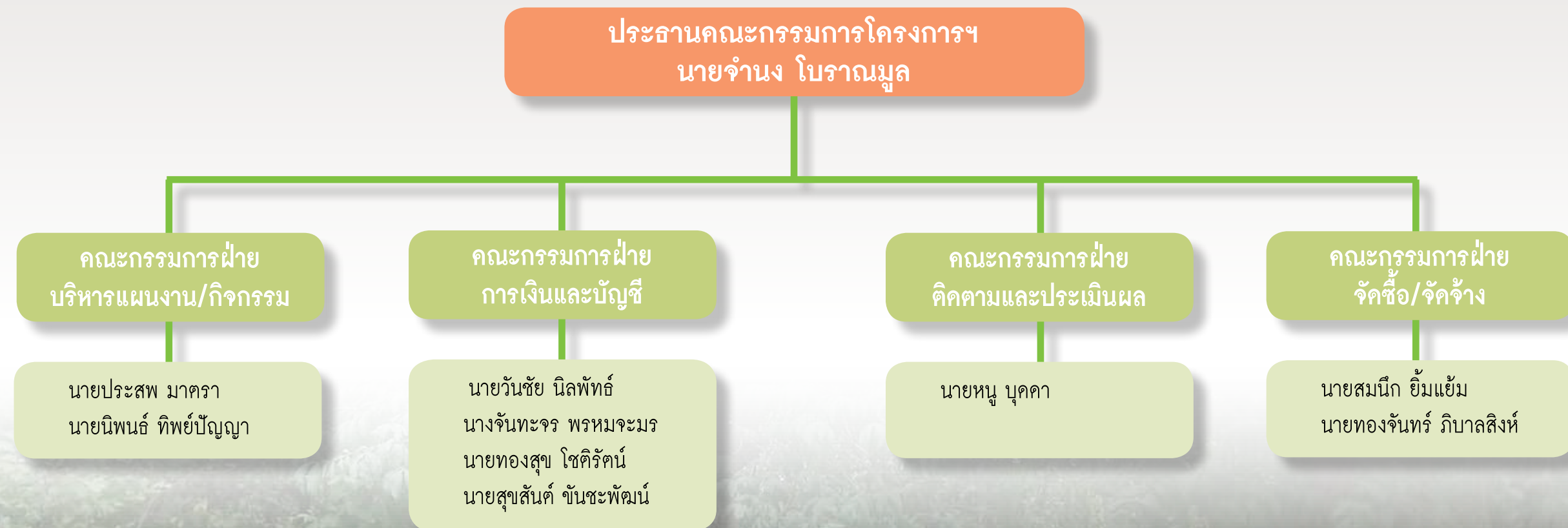
ก้าวเดิน ด้วยความพอเพียง

ตำบลโนนภิบาลมีประสบการณ์ในงานพัฒนาทางด้านการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ท้องถิ่น และมีทักษะฝีมือในการพัฒนาผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน โดยมีการประสานงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล หน่วยงานราชการท้องถิ่น เช่น โรงเรียน และการศึกษาออกโรงเรียน จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า รูปธรรมที่เป็นทุนเดิม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องกิจกรรมงานพัฒนา หรือศักยภาพของผู้นำชุมชน สิ่งเหล่านี้นำไปสู่กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน จึงได้เห็นผลสำเร็จในเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและจัดตั้งกลุ่มทางทักษะอาชีพ

เมื่อเข้าสู่โครงการรักษ์ป่า สร้างคน ๘๔ ตำบล วิถีพอเพียง ในระยะที่ ๓ ปี พ.ศ.๒๕๕๒ โครงการฯ ได้เข้ามาหนุนเสริมให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในชุมชนให้หันมาสนใจแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และสร้างการมีส่วนร่วมกับทุกหน่วยงานที่ดำเนินการกับชาวตำบลโนนภิบาล การดำเนินงานต่างๆ ของโครงการฯ จึงเกิดขึ้นภายใต้แนวความคิดในการพัฒนาชุมชนด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติป่าไม้และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน 💧

คณะกรรมการโครงการฯ ตำบลโนนภิบาล

กลไกการขับเคลื่อนงานในตำบลโนนภิบาลนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นตัวแทนของ
หน่วยงานภาครัฐที่เรียกว่าหน่วยงานในท้องถิ่น (อบต. อนามัยและโรงเรียน)
เข้ามาเกี่ยวข้อง มีทั้งที่ทำงานกันอย่างใกล้ชิด
คอยติดตามสนับสนุนเป็นที่ปรึกษาคอยแนะนำ และ
ร่วมวางแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกัน

คณะกรรมการโครงการฯ มีฐานะบทบาท
เป็นแกนหลักในการดำเนินงานตามหลักการ
ของโครงการฯ ที่เน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมให้
มากที่สุด รวมทั้งคณะกรรมการโครงการฯ ต้อง
รับผิดชอบบริหารจัดการ และดำเนินงาน
โครงการให้เป็นไปตามแผนตำบลวิถีพอเพียง
ที่ได้รับอนุมัติสนับสนุนงบประมาณมาด้วย
เนื่องจากเป็นผู้ลงนามในสัญญาความร่วมมือ

กับ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) คณะกรรมการตำบลโนนภิบาลมี
จำนวน ๓๐ คน โดยมาจากส่วนที่เป็นฝ่ายการปกครอง เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วย
ผู้ใหญ่บ้าน รวมไปถึงบุคลากรจากองค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนี้มี
การผลักดันให้ครัวเรือนพอเพียงอาสาสมัครเป็นคณะกรรมการโครงการฯ เพิ่มขึ้น
ทั้งนี้คณะกรรมการได้ออกแบบโครงสร้างการบริหารจัดการด้วยการแบ่งเป็น
ฝ่ายต่างๆ เช่น ฝ่ายบริหาร ฝ่ายการเงินบัญชีและฝ่ายติดตามประเมินผล
และฝ่ายจัดซื้อ/จัดจ้าง เป็นต้น

คณะกรรมการโครงการฯ จะนัดหมายประชุมกันเป็นประจำทุกเดือน
มีการสรุปติดตามผลการดำเนินงานและกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาดังกล่าว
ในรอบเดือนที่ผ่านมา พร้อมกับวางแผนกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงานในเดือน
ถัดไป โดยใช้หลักคิดหลักปฏิบัติของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

นอกจากนี้ คนต้นแบบยังเป็นกลยุทธ์หนึ่งและเป็นนโยบายหลักของ
โครงการฯ ที่เน้นให้มีคุณสมบัติคือ มีการดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่ายด้วย
การพึ่งตนเอง มีการปลูกอยู่ปลูกกิน ปลูกพืชแบบผสมผสาน ทำบัญชี
ครัวเรือน ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ ไม่เป็นหนี้เป็นสิน เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน
และเป็นแบบอย่างให้ครัวเรือนพอเพียงอาสาสมัครได้เห็นรูปธรรมจริง จนสามารถ
นำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนได้

โดยโครงการฯ ลงพื้นที่ร่วมค้นหาบุคคลในชุมชนที่มีคุณลักษณะดังกล่าว
จากนั้นเจ้าหน้าที่โครงการฯ จะเข้าไปถอดองค์ความรู้คนต้นแบบ เพื่อนำ
องค์ความรู้มาขยายผล โดยใช้บุคคลต้นแบบเป็นรูปธรรมในการอธิบายรูปแบบ
และกรอบแนวทางการพัฒนาครัวเรือนพอเพียงอาสาสมัครตามแผนตำบลวิถีพอเพียง

วิธีนี้นับว่าช่วยสร้างความเข้าใจกับครัวเรือนพอเพียงอาสาสมัครได้ง่ายกว่าการ
อธิบายตามหลักทฤษฎี เพราะจะเห็นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนได้มากยิ่งขึ้น

ทีมงานภาคสนาม ปตท.

ทีมงานภาคสนาม ปตท. เป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้กับโครงการฯ อย่างเต็มเวลา โดยมีส่วนร่วมกับคณะกรรมการโครงการฯ ครั้วเรือนพอเพียง อาสา และสนับสนุนเพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนอย่างใกล้ชิดต่อเนื่อง ประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

เจ้าหน้าที่ประจำตำบล เป็นตัวแทนในการเชื่อมประสานและสร้างความเข้าใจระหว่างตำบลและโครงการฯ ในการขับเคลื่อนงานภายใต้แผนตำบลวิถีพอเพียง โดยมีการวิเคราะห์การทำงานอยู่เสมอ เพื่อวางแผนการขับเคลื่อนงานให้ได้ ด้วยวิธีที่อ่อนน้อมถ่อมตน และเรียนรู้ประสบการณ์จากเจ้าหน้าที่โครงการฯ ตำบลอื่นๆ รวมทั้งเข้าหาทั้งแกนนำและผู้นำชุมชนเพื่อเชื่อมประสานงานทั้งหน่วยงานภาคีในพื้นที่ให้เกิดการทำงานร่วมกัน

เจ้าหน้าที่ประจำภาค มีบทบาทในการกำกับติดตามให้กรอบแนวคิด และแนวทางการดำเนินงานโครงการฯ ให้เป็นไปด้วยความราบรื่น และเป็นที่ปรึกษาคอยกำกับติดตามดูแล ให้คำแนะนำในเรื่องการทำงาน แก่เจ้าหน้าที่ประจำตำบลอย่างใกล้ชิด รวมทั้งมีบทบาทสำคัญในวางกลยุทธ์การขับเคลื่อนงานโครงการฯ ในระดับตำบลเอื้ออำนวยและรักษา ระเบียบปฏิบัติของโครงการฯ โดยเน้นให้ชาวบ้านเป็นแกนหลักมีส่วนร่วม ตั้งแต่การคิด การทำ และการติดตามสรุปบทเรียน ส่วนการบริหารจัดการ งบประมาณก็ยึดหลักธรรมาภิบาล มีความโปร่งใส มีส่วนร่วมและตรวจสอบได้ ทั้งยังหนุนเสริมบทบาทของเจ้าหน้าที่ประจำตำบล ให้สามารถทำงานร่วมกับ ชุมชน พร้อมกับเชื่อมประสานกับหน่วยงานภาคีโดยใช้แผนงานตำบลวิถีพอเพียง เป็นเครื่องมือสำคัญและใช้เป็นทิศทางของการขับเคลื่อนงานทั้งตำบล

ที่ปรึกษาภาค บทบาทการทำงานจะเน้น การลงพื้นที่ตำบล เพื่อชี้แจงงานเชิงนโยบาย ของโครงการฯ รวมทั้งยกระดับและหล่อหลอม ทางความคิดในแนวทางการทำงานพัฒนา เป็นศูนย์รวมจิตใจของเจ้าหน้าที่โครงการฯ ทุกคน โดยในช่วงแรกที่ปรึกษาภาคจะเข้ามาช่วย ทำความเข้าใจวัตถุประสงค์และแนวทางในการ ดำเนินโครงการฯ อีกทั้งยังช่วยจัดกระบวนการ เรียนรู้ เพื่อยกระดับพัฒนาศักยภาพของคณะ กรรมการโครงการฯ และเจ้าหน้าที่ตำบลให้ สามารถจัดกระบวนการและดำเนินกิจกรรมใน พื้นที่ได้เอง รวมไปถึงมีส่วนช่วยจัดการปัญหาในเชิง นโยบายให้กับพื้นที่

■ ระบุความสำเร็จในพื้นที่

ปรับวิธีคิด เปลี่ยนพฤติกรรม...อย่างรู้ตัวรู้ตน

ทุนเดิมในเรื่อง
การทำบัญชีครัวเรือน

ได้รับการหนุนเสริม

- กำหนดเป็นนโยบายสำคัญ
- อบรมความรู้ด้านการทำบัญชีครัวเรือน
- ศึกษาดูงาน
- จัดทำแบบฟอร์มการบันทึก

ติดตามผล
เป็นรายครัวเรือน

ครัวเรือนรู้จักการ
วางแผนรายรับ-จ่าย
ประหยัด รู้คุณค่าของเงิน

ที่ผ่านมา มีหน่วยงานต่างๆเข้ามาแนะนำ อบรมวิธีการจัดทำบัญชีครัวเรือนให้กับชาวตำบลโนนภิบาล แต่ชาวบ้านยังไม่ได้ให้ความสนใจ

ที่จะบันทึกอย่างจริงจัง จนกระทั่งโครงการฯ เข้ามา ได้มีการนำเสนอการบันทึกบัญชีครัวเรือนขึ้นมาอีกครั้ง รวมทั้งเป็นนโยบายสำคัญที่กำหนดให้บัญชีครัวเรือนเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะนำไปสู่การปรับวิถีคิด และเปลี่ยนพฤติกรรมของครัวเรือนพอเพียงอาสาได้

ทางโครงการฯ สนับสนุนกิจกรรมด้านการอบรมให้ความรู้การบันทึกบัญชีครัวเรือนที่ถูกต้อง โดยใช้วิทยากรภายนอกมาอบรม รวมทั้งพาไปศึกษาดูงานในตำบลที่เข้าร่วมโครงการฯ นอกจากนี้โครงการฯ ยังผลิต

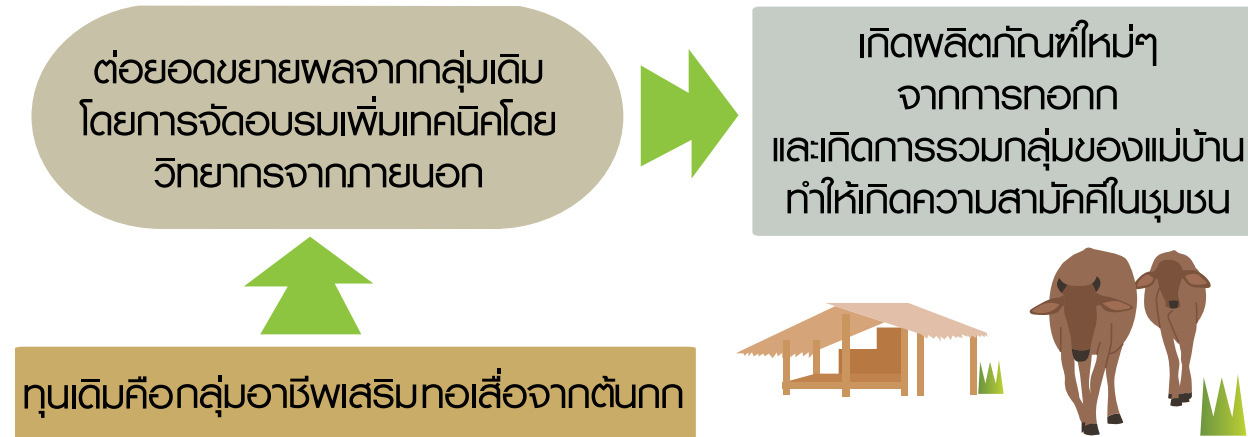
จัดทำแบบฟอร์มการบันทึกรายการรับจ่ายประจำวัน หรือเรียกว่าสมุดบัญชีครัวเรือน ที่มีการปรับปรุงและสะดวกต่อการลงบัญชี นำไปแจกจ่ายให้ครัวเรือนอาสาจำนวน ๑๐๐ ครัวเรือน

หลังจากที่มอบสมุดบันทึกรายการรับจ่ายประจำวันให้ครัวเรือนพอเพียงอาสาไปแล้ว จะมีคณะกรรมการโครงการฯ ที่รับผิดชอบแต่ละหมู่บ้านร่วมกับเจ้าหน้าที่ประจำตำบลออกไปเยี่ยมเยียนให้กำลังใจ กระตุ้นให้แต่ละครอบครัวทำการบันทึกให้เป็นวิถีปฏิบัติ และนำตัวเลขที่บันทึกได้มาพิจารณาวางแผนชีวิตครอบครัว ว่าจะต้องทำอะไรบ้างเพื่อประหยัดรายจ่ายและจะต้องทำอะไรบ้างเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น เป็นการปรับให้รายรับ-รายจ่ายสมดุล ภาระหนี้สินจะค่อยๆ ลดลง โดยมีการติดตามทุกๆ ๓ เดือน

ผลที่ปรากฏออกมาเป็นรูปธรรม คือ ทำให้ครัวเรือนพอเพียงอาสา รู้รายรับ-รายจ่าย เป็นการวางแผนการใช้เงินของครอบครัวที่ได้ผลเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังช่วยกระตุ้นเตือนให้รู้จักประหยัด ออคอม รู้คุณค่า ของเงิน

กลุ่มทอเสื่อจากต้นกก

กลุ่มทอเสื่อจากต้นกกของตำบลโนนภิบาลค่อนข้างมีชื่อเสียงอย่างมากเป็นที่รู้จักกันอย่างดี โดยมีจุดเริ่มต้นมาจาก เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๖ ทาง อบต.โนนภิบาลได้ออกมาจัดประชุมชาวบ้านเพื่อจัดตั้ง กลุ่มอาชีพเสริมให้กับชุมชน โดยให้แต่ละหมู่บ้านเสนอโครงการขึ้นมาและทาง อบต.สนับสนุนงบประมาณให้ชุมชน จึงเสนอให้มีการจัดตั้งกลุ่มทอเสื่อจากต้นกก เนื่องจากชาวบ้านหลายคนมีพื้นฐานในการทอผ้ามาก่อน และอยากเริ่มทดลองทอเสื่อ จะได้ไม่ต้องไปซื้อจากข้างนอก เมื่อได้งบประมาณสนับสนุน ทางกลุ่มจึงนำไปจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์มา โดยในระยะแรกมีสมาชิกกลุ่มจำนวน ๔๕ คน เบื้องต้นในการเริ่มทอเสื่อใช้วิธีการสอนกันเอง ใครมีความรู้อะไร อย่างไร เท้าไร นำมาแลกเปลี่ยนกัน ปรึกษาหารือกัน ช่วยเหลือกันทำ ซึ่งทางกลุ่มจะดำเนินการทอเสื่อร่วมกันในช่วงสิ้นฤดูการทำนา คือ หลัง

เก็บเกี่ยวข้าวประมาณเดือนมกราคม - เมษายน
ชื่อเสียงของกลุ่มทอเสื่อจากต้นกกเริ่มกว้างไกลออกไป จึงมีการจัดทำเพื่อจำหน่ายและจัดตั้งกลไกการบริหารจัดการขึ้น โดยเริ่มแรก

นั้นมีการระดมทุนหรือหุ้นจากสมาชิก เมื่อขายได้กำไรจะนำมาแบ่งกันตามจำนวนหุ้น เมื่อโครงการฯ เข้ามาดำเนินการในปี พ.ศ.๒๕๕๒ ทางคณะกรรมการได้เสนอให้มีกิจกรรมต่อยอดขยายผลให้กลุ่มทอเสื่อจากกก จนได้รับเข้าไปบรรจุลงในแผนตำบลวิถีพอเพียง ปี พ.ศ.๒๕๕๓ ในเรื่องการจัดอบรมเพิ่มเทคนิคออกแบบลวดลายการทอเสื่อจากกกขึ้น โดยได้วิทยากรจากบ้านแพ่ง อำเภอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ผลจากการอบรมในครั้งนั้นได้สร้างความเชื่อมั่นให้กับกลุ่มได้เป็นอย่างดี และมีชาวบ้านให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เพราะได้รับการอบรมให้ความรู้ใหม่ๆ ในการพัฒนาออกแบบผลิตภัณฑ์อื่นๆ จากต้นกกนอกจากเสื่อ เช่น ที่รองแก้ว หมวกและที่รองจาน เป็นต้น อีกทั้งเป็นการเพิ่มมาตรฐานการผลิตให้กับกลุ่มอีกด้วย นอกจากนี้สมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มส่วนใหญ่เป็นแม่บ้านได้มีโอกาสได้รู้จักกันมากขึ้น เพิ่มความสามัคคีในชุมชนช่วยเหลือเกื้อกูลกันมากขึ้น

พลังงานทางเลือก

แม้ว่าชุมชนจะเคยมีประสบการณ์ความรู้ในเรื่องพลังงานทางเลือกมาก่อน แต่ยังไม่เคยได้ทดลองปฏิบัติ กิจกรรมด้านพลังงานจึงอยู่ในความสนใจของคนในชุมชนตลอดมา จนกระทั่งโครงการฯ ได้เข้ามาดำเนินงานร่วมกัน จึงเป็นการหนุนเสริมและทำให้ความคิดของคนในชุมชนปรากฏผลเป็นรูปธรรม ในการทดลองปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตมาพัฒนางานทางด้านพลังงานทางเลือก ซึ่งมีกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

เตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร เป็นกิจกรรมที่โครงการฯ เข้ามาส่งเสริม ในปี พ.ศ.๒๕๕๓ หลังจากที่พากรรมการไปศึกษาดูงานเรื่องของพลังงานทางเลือก ที่ศูนย์บริการวิชาการที่ ๓ จังหวัดมหาสารคาม สังกัดกรมพัฒนาพลังงาน

ทดแทน กระทรวงพลังงาน เพื่อให้คณะกรรมการได้นำความรู้ มาปรับใช้ในพื้นที่ของตน โดย เริ่มที่กรรมการทำเป็นแบบอย่าง โดยรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมขึ้น และสอบถามความพร้อมของ ครวเรือนพอเพียงอาสา จากนั้นได้มีการจัดฝึกอบรม โดย ได้เจ้าหน้าที่พลังงานภาคอีสาน มาเป็นวิทยากรกระบวนการ ให้ และโครงการฯ สนับสนุน เรื่องของวัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งพาไปศึกษาดูงานเพิ่มเติม แล้วมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยน ประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันถือว่าเป็นกิจกรรมที่

สามารถขยายผลได้ดีมากในตำบล

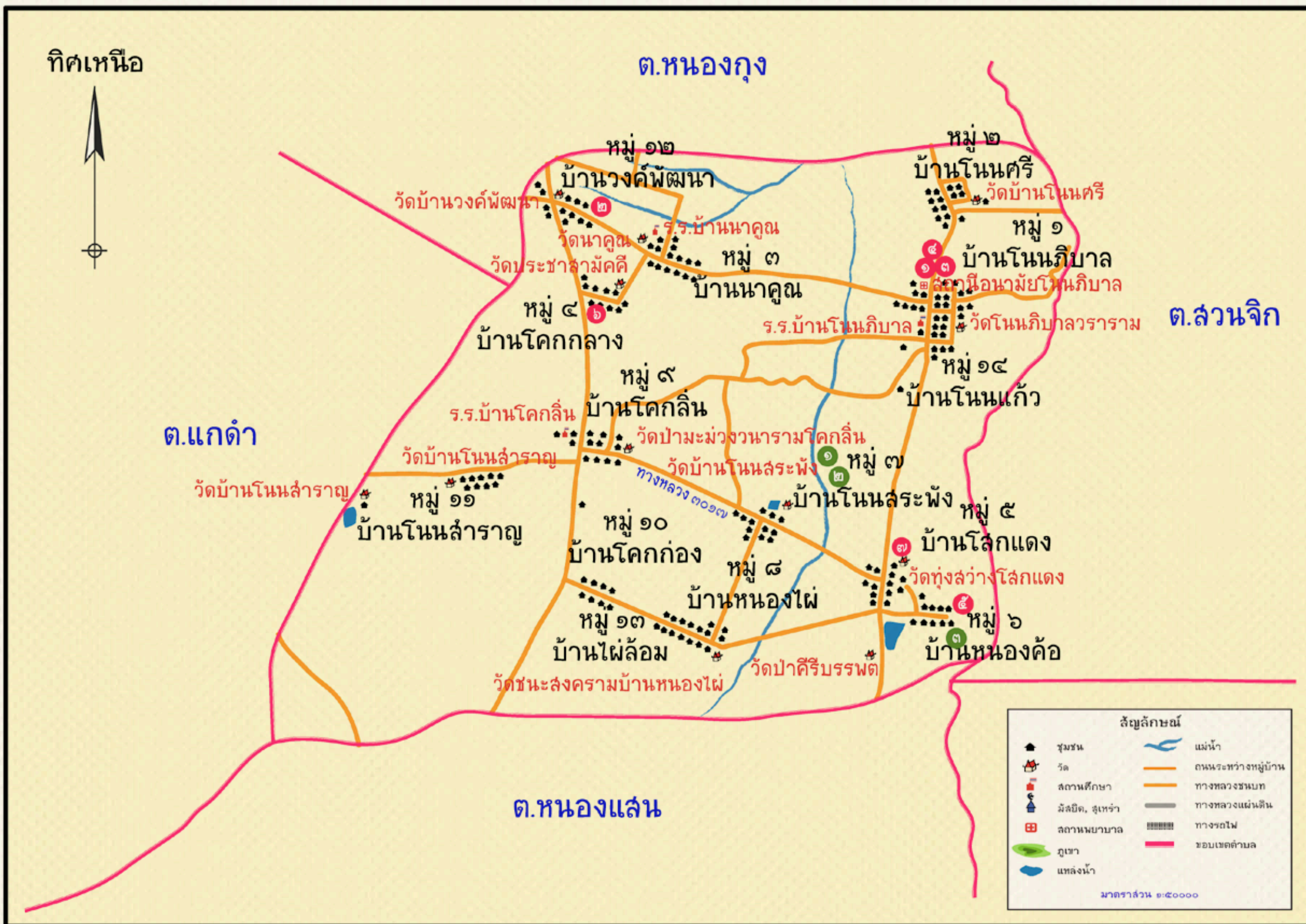
เพราะมีการขยายผลสู่ครัวเรือนพอเพียงอาสา ทุกหมู่บ้าน และพัฒนาเป็นจุด เรียนรู้ประจำหมู่บ้าน

เตาซูปเปอร์อั้งโล่ กิจกรรมการปั้นเตาประสิทธิภาพสูงหรือซูปเปอร์อั้งโล่ เกิด ขึ้นโดยการผลักดันของสมนึก ยิ้มแย้ม คณะกรรมการโครงการฯ แห่งบ้านโสกแดง ซึ่งได้ร่วมไปศึกษาดูงานที่ตำบลเขาคอก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

จึงได้เสนอกิจกรรมนี้เข้าไปในแผนตำบลวิถีพอเพียงปี พ.ศ.๒๕๕๓ และเสนอ ตัวเป็นผู้รับผิดชอบกิจกรรมทั้งหมด โครงการฯ จึงได้สนับสนุนกิจกรรมนี้ไป ควบคู่ไปกับกิจกรรมเตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร โดยได้เชิญวิทยากรภายนอกจาก ตำบลทุ่งโป่ง อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น มาเป็นครูผู้ฝึกถ่ายทอดเทคนิค วิธีการขั้นตอนต่างๆ และทางโครงการฯ ได้จัดสรรงบประมาณเพื่อจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ให้ทั้งหมด เพื่อฝึกให้ครัวเรือนอาสาและผู้สนใจได้เรียนรู้ด้วยตนเอง จนมีทักษะความสามารถที่จะดำเนินการได้เอง หลังจากอบรมเสร็จแล้วนั้น สมนึก ยิ้มแย้ม ได้นัดหมายผู้เข้าร่วมอบรมทั้งหมดมาบ้านเตาร่วมกันอีกครั้ง เพื่อขยายผล และปั้นเตาแจกจ่ายครัวเรือนพอเพียงอาสาให้ไปทดลองใช้ และ จัดทำนิทรรศการประชาสัมพันธ์ ความรู้เบื้องต้นในการปั้นเตาให้อีก ๑ ชุด ทางโครงการฯ ได้กำหนดและร่วมกันพัฒนาให้เกิดเป็นจุดเรียนรู้เรื่องการปั้นเตา อั้งโล่คือ บ้านโสกแดง และมีผู้รู้ที่เชี่ยวชาญในการปั้นเตาจำนวน ๑๑ คน จาก ๑๑ หมู่บ้าน ผลจากการกิจกรรมการอบรมการปั้นเตาคือ ชาวบ้านให้ความสนใจและมีความรู้เรื่องการปั้นเตา สามารถผลิตใช้เองในครอบครัวได้ แจกจ่ายกันไปใช้ในครัวเรือน และสามารถลดรายจ่ายในครอบครัว นอกจากนี้ ยังเป็นการสนับสนุนให้เกิดการนำ วัสดุในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ทำให้ชุมชนรู้จักถึงคุณสมบัติของดิน ตระหนักถึงความสำคัญของดิน เกิดเป็น คุณค่าทางจิตใจ ที่จะร่วมกันอนุรักษ์ดิน ให้มีความอุดมสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น สามารถ เพาะปลูกพืชให้ได้ผล และนำมาปั้นเตา ให้มีประสิทธิภาพได้อีกด้วย 💧

■ แผนทึ่ควาามรู้

รายชื่อแหล่งเรียนรู้ตำบลโนนภิบาล

คนต้นแบบ

- ๑ ทองใบ ทิพย์พิชัย
- ๒ เทียนทอง แสงคำ
- ๓ ลูบลันต์ บ้านชะพัฒนา

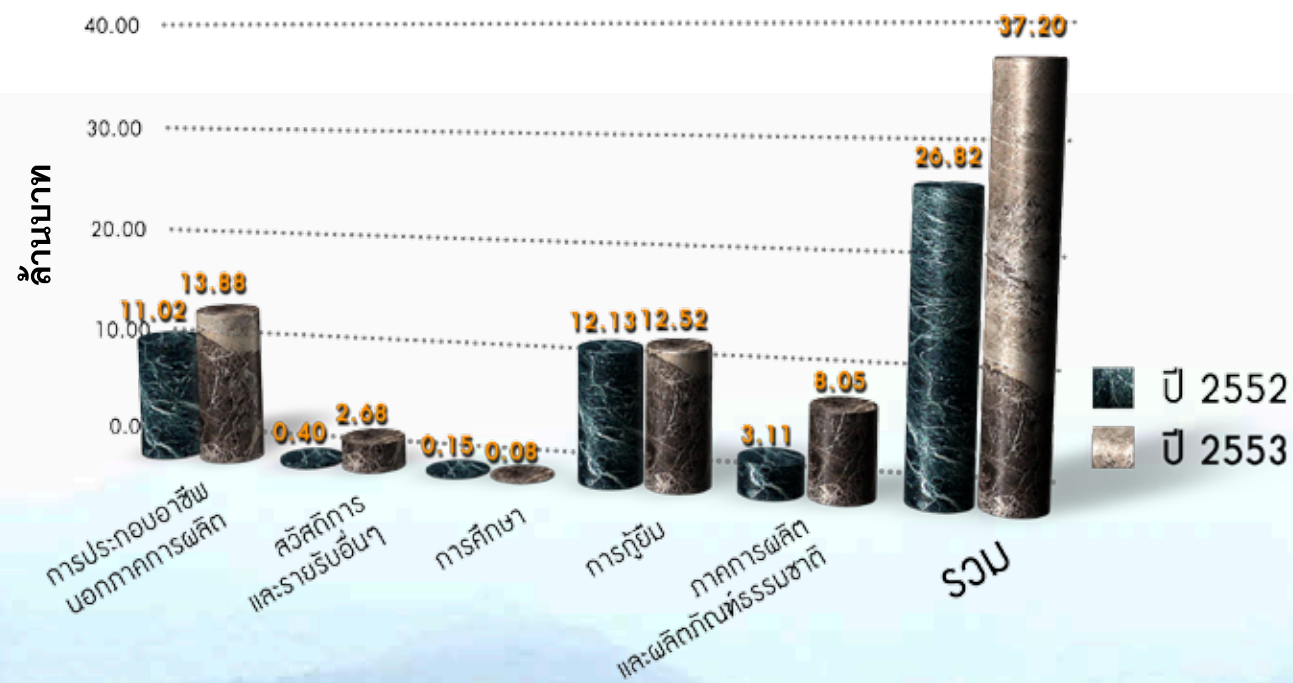
จุดเรียนรู้

- ๑ กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์เลือกก
- ๒ กลุ่มของใช้ในครัวเรือน
- ๓ กลุ่มอนุรักษ์พันธุ์กบ
- ๔ งานศพปลอดเหล้า
- ๕ บ่อแก๊สชีวภาพ
- ๖ เตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร
- ๗ เตารูปเปอร์อั้งโล่

■ ลดรายจ่าย = เพิ่มรายได้

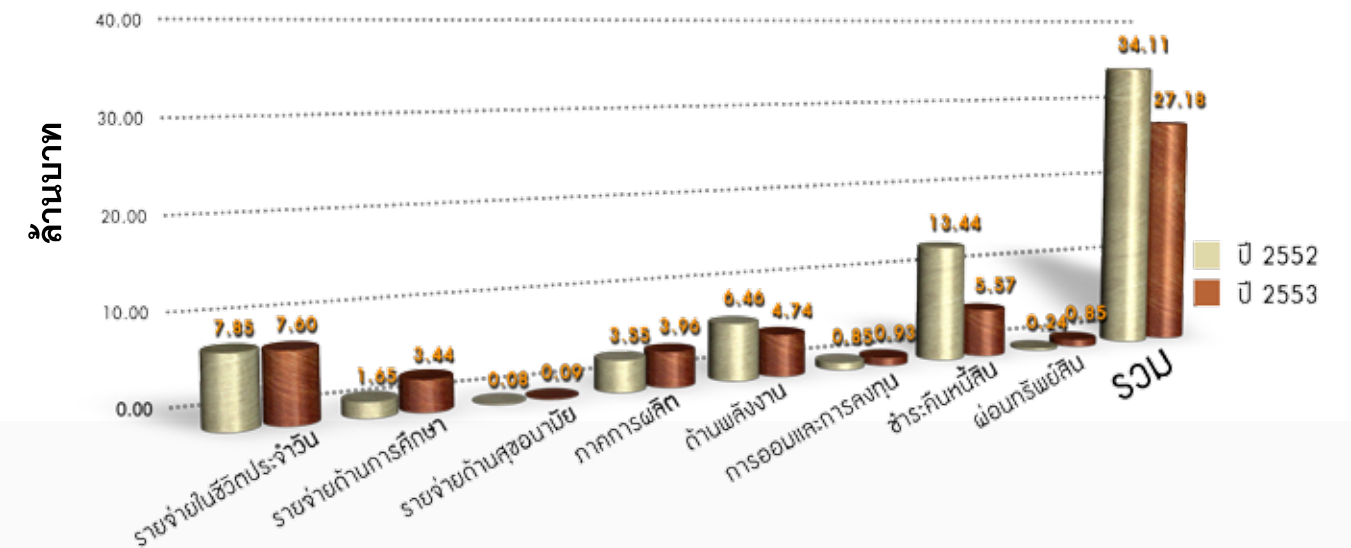
จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเศรษฐกิจและพลังงานในภาพรวมของตำบลระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓ พบว่า รายรับรวมปี ๒๕๕๓ เพิ่มขึ้น ๑๐.๓๘ ล้านบาท คิดเป็น ๓๘ % ของรายรับรวมปี ๒๕๕๒ รายรับที่เพิ่มขึ้น มาจากภาคการผลิตและผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ และการประกอบอาชีพนอกภาคการผลิต ดังแผนภูมิ ๑

แผนภูมิ ๑ เปรียบเทียบข้อมูลรายรับรวมระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓

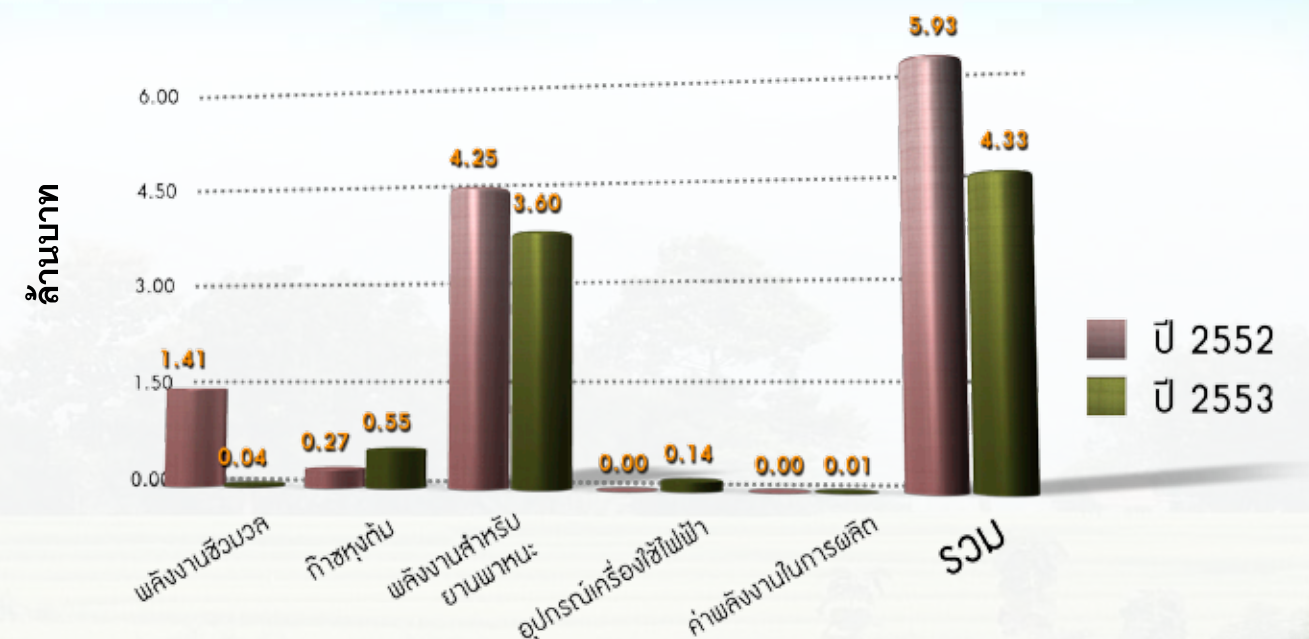
รายจ่ายปี ๒๕๕๓ ลดลง ๖.๘๓ ล้านบาท คิดเป็น ๒๐ % ของรายจ่ายรวมปี ๒๕๕๒ รายจ่ายที่ลดลง มาจากการชำระหนี้สินและพลังงาน ดังแผนภูมิ ๒

แผนภูมิ ๒ เปรียบเทียบข้อมูลรายจ่ายรวมระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓

รายจ่ายด้านพลังงานปี ๒๕๕๓ ลดลง ๑.๖ ล้านบาท คิดเป็น ๒๗ % ของรายจ่ายรวมปี ๒๕๕๒ รายจ่ายที่ลดลงมาจากพลังงานชีวมวล และพลังงานสำหรับยานพาหนะ ดังแผนภูมิ ๓

แผนภูมิ ๓ เปรียบเทียบข้อมูลพลังงานระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓

ปริมาณการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ที่ลดลง
จากการทำกิจกรรมตลอดระยะเวลาที่เข้าร่วมโครงการฯ

ตำบลโนนภิบาล ลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ลงได้ ๕๖,๑๕๖ กิโลกรัม จากกิจกรรมการ
ปลูกต้นไม้ พลังงานทดแทนที่ใช้แทนแก๊สหุงต้ม กิจกรรมรณรงค์การประหยัดพลังงาน และการแปรรูป
ผลิตภัณฑ์จากเศษวัสดุธรรมชาติ

หน่วย : กิโลกรัม CO₂

กิจกรรม	ปริมาณ CO ₂ ที่ลดการปล่อยลง
ปลูกต้นไม้	52,780
แปรรูปผลิตภัณฑ์จากเศษวัสดุธรรมชาติ	73
พลังงานทดแทนที่ใช้แทนแก๊สหุงต้ม	1,801
กิจกรรมรณรงค์การประหยัดพลังงาน	1,502
รวม	56,156

หมายเหตุ : เก็บข้อมูลจากกลุ่มครัวเรือนพอเพียงอาสาที่เข้าร่วมโครงการฯ

ภาคผนวก

รายชื่อคนต้นแบบ...บทสรุปความพอเพียง

สุขสันต์ ชันชะพัฒน์ คนต้นแบบวิถีพอเพียง

"การเริ่มต้นปลูกอยู่ปลูกกิน พึ่งพาตนเอง เริ่มจากที่ตัวเรา ทำให้สำเร็จ กินทุกอย่างที่เราทำเอง ไม่ต้องไปซื้อข้างนอกทุกอย่าง อะไรที่สามารถทำเองได้น่าจะทำ รวมทั้งต้องมีการแบ่งปัน เอื้อเพื่อเมื่อแม่แก่ญาติพี่น้อง ชีวิตจะพบความสุข"

จาก "พ่อค้ารถเร่ตามหมู่บ้าน ไม่สุขสำราญเท่าเดินตามรอยเศรษฐกิจพอเพียง" ชีวิตที่เคยเป็น แต่พ่อค้าขายอาหารตามโรงเรียนบ้าง ตามหมู่บ้านบ้าง ชีวิตเห็นเงินเห็นทองแทบทุกวัน แต่ไม่มีเวลาได้หยุดพักผ่อน ทำให้กลับมาทบทวนตนเอง จนได้ค้นพบโครงการฯ ผู้แนะนำหนทางสว่างให้ชีวิต กลับมามีความสุขขึ้น สามารถพึ่งพาตนเอง จนกลายเป็นคนต้นแบบตำบลใช้เวลาเพียง ๑ ปี เท่านั้นในการปรับเปลี่ยน โดยเน้นศึกษาและลงมือทำอย่างจริงจังทั้งเรื่องพลังงานทดแทน การปลูกอยู่ปลูกกิน และดำเนินชีวิตแบบเรียบง่ายทำทุกอย่างอย่างจริงจังจริงใจจนกว่าจะทำสำเร็จ

ระเบียบ จันทบุตร ชีวิตมั่นคงด้วยการทำบุญชักรวเรือน

"การไม่ต้องคิดอะไรมาก เรามีอย่างไรใช้อย่างนั้น กินของที่เรปลูกเอง พึ่งพาตนเองให้มากที่สุด อยากกินต้องได้กิน อยากนอนต้องได้นอน"

ชีวิตที่ผ่านมาของ ระเบียบ แสนยากลำบาก ต้องต่อสู้ดิ้นรนทำการเกษตรทุกอย่าง ทั้งทำไร่ยาสูบ ปลูกปอเพื่อเลี้ยงครอบครัว ชีวิตที่อยู่ในวังวนของกระแสปัจจัยการทำเกษตรจากภายนอก จากที่เคยไม่รู้จะหาทางออกได้อย่างไร จนพบความเพียงพอด้วยการทำบุญชักรวเรือนและได้ทดลองปฏิบัติอย่างจริงจัง จนสามารถวางแผนการใช้เงินของครอบครัวที่ได้ผล ช่วยกระตุ้นเตือนตนเองให้รู้จักประหยัด อคออม รู้จักคุณค่าของเงิน ดำเนินชีวิตแบบวิถีชาวบ้านที่เรียบง่าย ด้วยหลักคิดที่ว่าต้องประหยัด อคออม ได้มาเท่าไรต้องเก็บไว้ให้ครอบครัวได้กินอิ่ม นอนหลับ ที่ดินในแปลงมีพืชผักไว้กิน ชีวิตจึงพบกับความสุขได้เมื่อรู้จักตนเอง รู้จักแบ่งปัน และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณค่า

กองใบ ทิพย์พิชัย คนต้นแบบวิถีพอเพียง

"การที่มีชีวิตแบบพอประมาณ พออยู่พอกิน ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่ฟุ่มเฟือย ค่อยๆ ทำค่อยๆ สะสมความรู้ แล้วต้องเอื้อเพื่อเมื่อแม่ แบ่งปันให้ญาติพี่น้อง ชีวิตจะได้พบความสุขได้เอง"

จากรับจ้างขับรถบรรทุก ขับรถรับเหมา มาพบฝันที่เป็นจริงได้ด้วยเศรษฐกิจพอเพียง จากชีวิตที่ลำบาก แต่บากบั่น มานะอดทน สู้ชีวิต และมีความฝันที่จะสร้างบ้านรมน้ำแต่ไม่รู้จะเริ่มอย่างไร จนได้มาพบแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและได้ทดลองปฏิบัติแบบลองผิดลองถูก ทั้งปลูกพืชหลากหลาย ทำปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง เพียง ๒ ปีครึ่งเท่านั้นเองก็สามารถพลิกฟื้นผืนดิน ไร่นา จนมีความหลากหลายในแปลง มีความอุดมสมบูรณ์ ได้ใช้ประโยชน์ ได้กินได้ขาย และมีความสุขท่ามกลางธรรมชาติในที่ดินของตนเอง

รายชื่อครัวเรือนพอเพียงอาสา

๑. นางเสาร์ บำรุงรัตน์	๓๑. นายหนูจันทร์ เอกราช	๖๑. นายชาล นนุศาสตร์	๘๑. นางहन นแสงกรัง	๑๐๐. นายบังอร แก้วไพฑูรย์	๑๐๘. นายอุบล วิฉนเกท
๒. นายอุบล ภิบาลสิงห์	๓๒. นางสุกัญญา แสนยะมูล	๖๒. นายสล่ำ ธนาธิธิ	๘๒. นางสนิท หารสุโพธิ์	๑๐๑. นายอนพล บุคดา	๑๑๐. นายสำราญ ประกอบเสริม
๓. นายสุพัฒน์ ศรีละครดี	๓๓. นางจันทร์สี ทิพย์หนองแขว	๖๓. นายทองใบ วงศ์หนองแขว	๘๓. นายถนัด นิลทะสิงห์	๑๐๒. นายหมุน เอิกเกริก	๑๑๑. นายประสพ มาตรา
๔. นายเฉลิมชัย เข็ยงพุก	๓๔. นายทองบ่อ หารสุโพธิ์	๖๔. นางจันทะจร พรหมจะมร	๘๔. นายทองสา อนุอัน	๑๐๓. นายเฉลิม ชาปัญหา	๑๑๒. นายอภิเดช บุญโกมุค
๕. นายวันชัย นิลพัฒน์	๓๕. นายน้อย จักวาชนม์	๖๕. นายทองคำ มงคลมะไฟ	๘๕. นายหนูเอี่ยม ศรีสุโข	๑๐๔. นางปานทอง ทับสีรักษ์	๑๑๓. นายน้อย ทำสุนา
๖. นางปทุมพร ทับสมบัติ	๓๖. นายไมล์ พันธะกัน	๖๖. นายทองใบ ทิพย์พิชัย	๘๖. นายหนูจันทร์ สุวรรณหาร	๑๐๕. นางดิน หารสุโพธิ์	๑๑๔. นายหนูค่าย วงศ์หนองแขว
๗. นายสุคใจ ศรีละครดี	๓๗. นายหนู บุคดา	๖๗. นายบุญมาก พันธะกัน	๘๗. นายเทียน นนทะนำ	๑๐๖. นายบุญมี ทำสุนา	๑๑๕. นายคำกอง แก้วเวียงจันทร์
๘. นายอาวุธ อัครจักร	๓๘. นางลำน้อย บุญโกมุค	๖๘. นายสมาน หารประชุม	๘๘. นายทองพูน ประทา	๑๐๗. นายบุญสม ธรรมนาม	
๙. นายทองจันทร์ ภิบาลสิงห์	๓๙. นางวิลัย วงศ์หนองแขว	๖๙. นายจักรพงษ์ พันธะกัน	๘๙. นางศรี หารสุโพธิ์	๑๐๘. นายบรรจง ภิบาลสิงห์	
๑๐. นายเกษม พันธุ์มี	๔๐. นางคำพี นนทะนำ	๗๐. นายสมร แก้วไพฑูรย์			
๑๑. นายศรีทัศน์ บุญโกมุค	๔๑. นายสุทัศน์ มาตรโพทอง	๗๑. นายเสาร์ รัตนแสนศรี			
๑๒. นางหนูทิพย์ ป้องหานาค	๔๒. นายทิพย์ ทองหล่อ	๗๒. นายหลวง คำกอง			
๑๓. นายบรรทม เทพโสภา	๔๓. นายทองคำ ริจะนัง	๗๓. นายธงชัย ศรีรัมย์			
๑๔. นายสมยง อินตะถึง	๔๔. นายสุกรี บัวละคร	๗๔. นายบุญเลิศ สวาทแขวงแขว			
๑๕. นายสุโขไชย ชาปัญญา	๔๕. นายวิรัตน์ ทองทุม	๗๕. นายนะภา ประสมสี			
๑๖. นายสัมฤทธิ์ สุวรรณชะรา	๔๖. นายสุนัน ปักศรี	๗๖. นายหนา ทิพย์พิชัย			
๑๗. นายมงคล โคตรศรี	๔๗. นายโสภณ เพียงเกตุ	๗๗. นายเกิดเพชร ศรีเกษมสุข			
๑๘. นายสำรวย ทองลา	๔๘. นายสายัน ศรีสมบัติ	๗๘. นายบุญเลิศ จันทรบุตร			
๑๙. นายระชัย ทองลา	๔๙. นายสมนึก ยิ้มแย้ม	๗๙. นายบุญช่วง ประดับคำ			
๒๐. นายสมหวัง จักวาชนม์	๕๐. นายจรรุณ งามเลิศ	๘๐. นายแล แก้วคำภา			
๒๑. นายไพโรจิตร เทพโสภา	๕๑. นายทองเพชร พันโกคา	๘๑. นายจัน อนุอัน			
๒๒. นายนิพนธ์ ทิพย์ปัญญา	๕๒. นายมบุญ วงโยธา	๘๒. นางสาวลี อนุอัน			
๒๓. นายอรุณ มหาคาม	๕๓. นายจำนง โบราณมูล	๘๓. นายดา อนุอัน			
๒๔. นางวันฉิ จันทะมณี	๕๔. นายบุญมี บัวละคร	๘๔. นายคำรงค์ ทิพย์แสง			
๒๕. นายทองม้วน จันทนศรี	๕๕. นายทองสุข โชติรัตน์	๘๕. ส.อ.ทองใส ไชยมูล			
๒๖. นายคำสอน แก้วไพฑูรย์	๕๖. นายสุขสันต์ จันชะพัฒน์	๘๖. นายไสว ประดับวัน			
๒๗. นายวิชณุ มะโรงรัตน์	๕๗. นายสมัย มูลสุตร	๘๗. นายคำรง คำลิน			
๒๘. นายที ทับสมบัติ	๕๘. นายฤทธิ์ ภรรยาท	๘๘. นายบุญ ทองภู			
๒๙. นางมะลิ สาไชยยันต์	๕๙. นายระเบียบ จันทะบุตร	๘๙. นายประเสริฐ ทองภูบาล			
๓๐. นายอรุณฤทธิ์ เรืองศักดิ์	๖๐. นายเทียนทอง แสงคำ	๙๐. นายสมจิตร อนุอัน			

ทีมงานภาคสนาม ปตท.

เจ้าหน้าที่ประจำตำบล	นางสาวจุฑาทิพย์ ภูมิฉัน
เจ้าหน้าที่ประจำภาค	นายวิจิตร จันทรมาศ
ที่ปรึกษาภาค	นายวีระ นิจไทรรัตน์

บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)
๕๕๕ ถนนวิภาวดีรังสิต จตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
โทร. ๖๖(๐)-๒๕๓๗-๒๐๐๐
www.pttplc.com